

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ
ΤΩΝ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΣΑΝΤΩΝ
ΕΝ ΤΗ ΝΗΣΩ, ΑΝΔΡΩ.

ΑΠΟ ΖΩΓ'Ι'ΑΛΟΥ (362) ΜΕΧΡΙ ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ († 1889)
ΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΩΝ *

ΙΒ'

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Α'

Ὁ Γρηγόριος Α', ἀκμάσας κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ ΙΖ' αἰ-
ῶνος διεδέχθη πιθανώτατα τὸν Λογγῖνον.

Τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γρηγορίου σφίζεται ἔγγραφον καθαιρέσεως ἐκ-
δομένου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως κατὰ τὴν
τρίτην αὐτοῦ πατριαρχεῖαν (1623 - 1630) καὶ δὴ κατὰ τὸ ἔτος 1626,
ὄτε τελευταῖον φαίνεται ὢν ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου ὁ Μακάριος.

Ἐν τῷ ἔγγραφῳ τούτῳ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος ἐξεικονίζεται
διὰ τῶν μελανωτέρων χρωμάτων ἀπὸ τε ἡθικῆς καὶ σωματικῆς κατα-
στάσεως· διότι παρίσταται ὡς διαπράττων ἐν Ἄνδρῳ ἀδεῶς καὶ ἀνε-
ρμηθιάστος ἀπεριγράπτους παρανομίας, ἀρπαγὰς, πλεονεξίας, ἱεροσυ-
λίας καὶ ἄλλα καὶ τὸ χεῖριστον ὡς παθῶν λώβην, τὴν ἐν τῇ θείᾳ γρα-
φῇ ἱερὰν καλουμένην νόσον, ἐξ ἧς τὰ μάλιστα ταλαιπωρούμενος κα-
τήνησε σεσηπῶς καὶ τὴν βδελυγμίαν προκαλῶν, οὕτως ὥστε οἱ πάντες,
καὶ οἱ ἀρχιερατικὴν ἀκόμῃ χρεῖαν αὐτοῦ ἔχοντες, ἀπέφευγον αὐτόν, μὴ
δυνάμενοι οὐδὲ τὴν χεῖρα αὐτοῦ νὰ ἀσπασθῶσι, ρεθυρωμένην οὔσαν
καὶ ὄξουσαν, καὶ οὐδὲ τὸ ὑπὸ τῆς νόσου παραμμορφωμένον αὐτοῦ
πρόσωπον νὰ προσβλέψωσι.

Ταῦτα δὲ πάντα ἐξέθηκαν μεταβάντες ἐπὶ τούτῳ εἰς Κωνσταντι-
νούπολιν καὶ παρουσιασθέντες ἐνώπιον τοῦ πατριάρχου διάφοροι ἐκ
τῆς νήσου Ἄνδρου κληρικοί καὶ ἔγκριτοι πολῖται, ὡς ὁ οἰκονόμος, ὁ
χαρτοφύλαξ, ὁ δικαιοφύλαξ, ὁ παπᾶ κὺρ Κυριακός, ὁ κὺρ Νικόλαος Ζου-
ριάρης, ὁ κὺρ Ἰωάννης Χαζάπης, ὁ κὺρ Ἰακουμῆς Στέφανος, ὁ κὺρ
Δημήτριος Κατζουρίδης, Νικόλαος Γραστός, Λοῖζος Χαράς, Γάϊκας
Κακίότης (sic) καὶ ἄλλοι πολλοί, ἐν ἀγανακτῆσει διαμαρτυρούμενοι καὶ
ἐκζητοῦντες τὴν διόρθωσιν καὶ ἐρωτῶντες, ἐὰν ἦτο δίκαιον καὶ συνᾶδον
πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας νὰ ἀρχιερατεύωνται ὑπὸ τοιούτου λελωβη-

*. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 110.

μένου καθάρματος. Λέγει δ' ὁ πατριάρχης, ὅτι καὶ ἄλλοτε καὶ ἐπανόληρον ἀνιρέχθησαν αὐτῷ καὶ παρ' ἄλλων τοιαῦται κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γρηγορίου κατηγορίαι. Καὶ αἱ μὲν λοιπαὶ αἰτιάσεις δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν νόσον τῆς λώβης, ὑφ' ἧς κατετρόχετο ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος, ἰδίως ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατο ὁ πατριάρχης, ἐπῆλθεν ἡ καθάρσις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος καὶ ἡ ἔκπτωσις ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἄνδρου Ταυτοχρόνως δ' ἐξελέγετο καὶ ὁ διάδοχός του, ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κύρ Μακάριος.

Ἴδου τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σιγίλλιον τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως :

**† Κύριλλος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης**

† Ἐπειδὴ οἱ ἀπὸ τῆς νήσου Ἄνδρου κληρικοί, ἱερεῖς, καὶ ἔγκριτοι ὅ,τε οἰκονόμος παπᾶ κύρ Γεώργιος, ὁ χαρτοφύλαξ παπᾶ κύρ Δημήτριος, ὁ δικαιοφύλαξ παπᾶ κύρ Νικόλαος, ὁ παπᾶ κύρ Ἀντώνιος, ὁ παπᾶ κύρ Γεώργιος, ὁ παπᾶ κύρ Κυριακός, ὁ κύρ Νικόλαος Ζουριάρης, ὁ κύρ Ἰωάννης Χαζάπης, ὁ κύρ Ἰακουμῆς Στέφανος, ὁ κύρ Δημήτρης Κατζουρίδης, ὁ κύρ Νικολὸς Γραστός, ὁ κύρ Δοῖζος Χαράς, ὁ Γκίκας Κακιοῦτης καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐνταῦθα ἀφικόμενοι χρείας αὐτῶν πολλῆς ἕνεκα ἀναγκαίας, καὶ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ διορθώσεως τῶν ἐκεῖσε συμβάντων, καὶ εἰρηνικῆς καταστάσεως, προέδραμον καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἐκδικίῳ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, καὶ ἐν ἀγανακτήσει καὶ δυσφορίᾳ ἀνήνεγκον τὰ ὅσα περ ἐπράξατο κατὰ τόπον ὁ ἀρχιεπίσκοπος αὐτῶν Γρηγόριος ἀδεῶς καὶ ἀνευθριάστως, ἀδικίας, φημί, οὐ τὰς τυχοῦσας, παρανομίας, ἀρπαγὰς, πλεονεξίας, ἱεροσυλίας, καὶ ἄλλα, ἃ οὐκ ἔξεστι τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ὡς καὶ ἄλλοτε πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα τρανῶς ἐδηλώθη καὶ λέλεκται, καὶ τὸ χεῖριστον τὴν τῆς ἀσθενείας λώβην, τὴν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ ἱερὰν νοσον καλουμένην, ἣν ἔχει ὁ αὐτὸς ἀρχιεπίσκοπος, ὡς ἐπὶ πᾶσιν ὁράται, σεσηπῶς ὦν ὑπ' αὐτῆς, καὶ τὰ μάλιστα ταλαιπωρούμενος καὶ εἶπον ὅτι τ' ἀπὸ τοῦδε οὐδένα διαλέγεσθαι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀρχιερατικὴν τινα χρείαν ἐπωφελῆ λαμβάνειν, καὶ συναναστρέφεσθαι αὐτῷ, ὡς ἔθος τῷ χριστιανικῷ πληρώματι, ἢ καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀσπάζεσθαι, βερυπωμένην οὔσαν καὶ ὄζουσαν ὑπὸ τῆς νόσου, καὶ εὐλογίαν καὶ ἁγιασμὸν δέχεσθαι, καὶ κατὰ τι ὁρᾶν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἅτε

βδελυρὸν καὶ ἐδεήθησαν μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἤρουντο εἰ
 δίκαιόν ἐστι, καὶ εὐλογον ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι ἀρχιερατεῦσθαι ὑπὸ
 τοιοῦτου καθάρματος καὶ λελωβημένου· τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν,
 ὡς χρέος ἔχουσα ἀπαραίτητον πόρρω ἀποσοβεῖν πάντα ἄτακτον καὶ
 ψύγου ἄξιον, καὶ τὰ δέοντα χορηγεῖν, καὶ διδόναι τοῖς εὐσεβέσι, κατὰ
 τὰς διατάξεις τῶν ἱερῶν καὶ θείων ἀποστόλων, τὰ μὲν ἄλλα τοῦ ἀρχιεπι-
 σκόπου αὐτοῦ παρεῖδε, μηδὲν ἀποφήνασα, διὰ δὲ τὴν νόσον τῆς λώβης,
 ὡς καὶ οἰκείους ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατο, μὴ εἶναι τοῦ λοιποῦ ἄξιον αὐτὸν ἀρ-
 χιερατεῦειν, ἢ τοῖς χριστιανοῖ, συναναστρέφεισθαι, ὡς γέγραπται ἐν τῷ
 δεκάτῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῶν λευϊτικῶν, τὸν τὴν ἀσθένειαν ταύτην κεκτη-
 μένον μακρὰν ἀπέχεσθαι τοῦ λαοῦ, καὶ ἐν ἐρημίᾳ περιωστεῖν τοῦ μὴ
 γίνεσθαι μετάδοσις πρὸς αὐτοὺς τῆς νόσου, γράφει καὶ ἀποφαίνεται ἐν
 ἀγίῳ πνεύματι, γνώμη συνοδικῇ, ἵνα ὁ αὐτὸς ἀρχιεπίσκοπος Ἀνδρου
 Γρηγόριος, ὡς μέτοχος γεγωνῶς τῆς βδελυρᾶς ταύτης καὶ ἀνιάτου λώ-
 βης, εἴη καθηρημένος καὶ γεγυμνωμένος πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας
 καὶ τάξεως, καὶ μηδεμίαν ἀνάκλησιν ἔχη εἰς τὸν ἐξῆς χρόνον, καὶ ἐκ-
 πτωτος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς αὐτῆς Ἀνδρου καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐ-
 τῆς εἰσοδημάτων καὶ δικαιομάτων· χειροτονηθῆ δ' ἕτερος ἐν αὐτῇ τῇ
 ἐπαρχίᾳ νομίμως καὶ κανονικῶς ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα
 αὐτοῦ καθαιρέσις καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ
 Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει ςρλζ', μηνὶ δεκεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ι'.

Χαρακτηριστικὴ μνεῖα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀνδρου Γρηγορίου γί-
 νεναι καὶ ἐν τῷ κατωτέρῳ ἀνεκδότῳ ἐγγράφῳ αὐτοῦ, οὕτινος τὸ ἀρχέ-
 τυπον σφωζόμενον ἐν τῇ ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἀνδρου Μονῆ τῆς Ἁγίας,
 βρῖθιει παμπόλλων καὶ ἀπέπιων ἀνορθογραφῶν, καθιοτωσῶν δυσαν-
 νήγνωστον αὐτό, οὗ ἕνεκα καὶ παραλίπομεν ταύτας.

† Εἰς δόξαν Χριστοῦ, εἰς τοὺς 1824, ἐν μηνὶ ἰουλίῳ 23, εἰς τὴν
 Κωνσταντινούπολιν. Ἐστοντας καὶ ὁ παπῶ Ἰάκωβος Μελισουργὸς
 ἀπὸ τὸ νηοὶ τῆς Ἀνδρου ἠθέλεν αὐτοπροαιρέτως καὶ ἀφιέρωσεν εἰς
 τὴν Μονὴν τῆς Ἀνδρου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς ἐπικαλουμένης
 Ἁγίας Καθαράχου τὰ πράγματά του, ἐλθὼν δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν αὐτὴν
 Μονὴν καὶ ἔκαμε χρόνους τέσσαρους, ἐσηκώθηκα ἐγὼ ὁ ἐπίσκοπος Ἀν-
 δρου κύριος Γρηγόριος καὶ ἐπήγα ἐξωτερικῶς σὺς πατέρες τῆς αὐτῆς
 Μονῆς καὶ ἐπήρα εἰς τὰ χέρια μου τὰ πράγματα τοῦ ἄνωθεν ὄλα στεκού-

μενα καὶ περπατούμενα, κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, καὶ ἐπήρα εἰς τὰ χέρια μου καὶ τὴν ἀφιέρωσιν τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἀπὸ τῆς πατέρες τῆς αὐτῆς Μονῆς, ἰδοὺ ἐγὼ πάλιν ἀπὸ τὴν σήμερον μετὰ βουλῆς καὶ θελήσεώς μου ἀφίνω καὶ παραδίδω πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν Μονὴν τὰ παρόντα πράγματα ὅλα σῶα καὶ ἀνελλιπῶς νὰ νὰ ἔχη ἡ αὐτὴ Μονὴ εἰς τὴν ἐξουσίαν της ὡς καὶ τὸ πρῶτον ὅπου τὰ εἶχε καλὰ ἀφιερωμένα ὁ αὐτὸς παπᾶ Ἰάκωβος, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἔχω καμμίαν ἐξουσίαν, μῆτε διὰ λίγο, μῆτε διὰ πολὺ νὰ ἐναντιωθῶ εἰς τὰ αὐτὰ πράγματα μῆτε ἐξωτερικῶς, μῆτε ἐσωτερικῶς, ἀλλὰ μάλιστα ἀν ἔχω καὶ εἰς τὰ χέρια μου ἢ χοντζέτι ἢ ὀρισμό, νὰ μὴν ἀξίζουσι τίποτις μόνον νὰ εἶνε ἄκυρα τόσον καὶ γραφῆς ρωμέϊκες εἰς ἅπανα κριτήριον, καὶ διὰ πίστωση ἀληθείας ἐγὼ εἰς τὸ παρὸν γρόμμα εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν.

† Ὁ Ἄνδρου Γρηγόριος στέργω τὰ ἄνωθεν, † Ὁ Ντζίας καὶ Θερμιῶν...

- Νικολῆς Ζουριάρης ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ.
- Φράγγος Καντζελάρης μαρτυρῶ καὶ ὑπέγραψα.
- παπᾶ Ἀντώνης Φίφης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.
- Μιχάλης Ξήκας μαρτυρῶ.
- Φίλιππος Κυπραῖος μαρτυρῶ.
- Ἰωάννης Χαζάπης μαρτυρῶ.
- Πουλημένος Δαπόντες μαρτυρῶ.
- Νικολὸς Χριστόδουλος μαρτυρῶ.

ΙΓ'

Μ Α Κ Α Ρ Ι Ο Σ

Καθαιροθέντος τοῦ Γρηγορίου ἐχειροτονήθη τῇ 19 Δεκεμβρίου(;) 16᾽6 ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου ὁ ἱερομόνοχος Μακάριος¹.

Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μακαρίου ὡς ἀρχιεπισκόπου Ἄνδρου ἔχει ὧδε :

Ἐπόμνημα ἐκλογῆς

τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἄνδρου Μακαρίου

Τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Ἄνδρου ἀπροστατεύτου μεινάσης,

1. Κ. Ν. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τ. Γ', σ. 565 καὶ 567.—Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, ἐν Μνήμειοις τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων Δ. Γρ. Καμπούρογλου, τ. Β', σ. 356 καὶ 363 καὶ ἐν Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηναίων, τ. Β' σ. 141.—Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου, Ἀρχιερατικαὶ ἐναλλαγαὶ ἀπὸ Ἰουνίου 1616 ἄχρις ὀκτωβρίου τοῦ 1674. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, τ. Β', σ. 668 κ.ε.

ἄτε τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος Γρηγορίου καθαιρέσει νομίμῳ καὶ εὐλόγῳ καθυποβληθέντος, καθ' ἃ φαίνεται καταντικρὺ τὰ αὐτὸν τοῦ εἶναι καὶ λέγεσθαι τοῦ λοιποῦ ἀρχιερέα κωλύοντα, τούτου χάριν, προστάξει τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Κυρίλλου, συνήχθημεν ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς ἐν τῷ πατριαρχείῳ, ἐν τῷ ναῷ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, καὶ ψήφους κανονικὰς θέντες, ἐξελεξάμεθα πρῶτον μὲν τὸν ὀσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις, καὶ πνευματικὸς κύρ Μακάριον ἔπειτα τὸν ὀσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις, καὶ πνευματικὸς κύρ Τιμόθεον, τὸν εἰς Ταταοῦλα, καὶ τρίτον τὸν εὐλαβέστατον ἐν ἱερεῦσι καὶ πρωτοσύγκελλον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κύρ Ἀντώνιον τὸν ἀπὸ Χίου. Ὅθεν καὶ εἰς δῆλωσιν κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ διηνεκῆ μνήμην.

Ἐν ἔτει 1626, δεκεμβρίου (;) 19, ἰνδικτιῶνος ι'.

Τὸ περίεργον εἶνε, ὅτι ἐνῷ κατὰ τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ὁ Μακάριος φαίνεται ἐκλεγείς ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου ὑπερμεσοῦντος δεκεμβρίου τοῦ 1626, φέρεται ὑπογεγραμμένος ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ς', τοῦ ἰδίου 1626 ἔτους ἐν σιγιλλίῳ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως. Διὰ τοῦ σιγιλλίου τούτου καθίσταται σταυροπηγιακὸς ὁ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Νιζίας (οὕτω) καὶ Θεσμίων κατὰ τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἑλληνικὸν θεῖος καὶ σεβάσμιος ναὸς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ ἱαματικοῦ Πανιελεήμονος. Φέρεται δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις ὑπογεγραμμένος ἐν τῷ σιγιλλίῳ τοῦτῳ καὶ ὁ Πάρος Πιρθένιος καὶ γίνεται ἐν αὐτῷ μνεῖα καὶ «τοῦ νῦν θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Τζίας καὶ Θεσμίων κυροῦ Νεκταρίου»¹. Διὸ ὑποθέτομεν, ὅτι ἢ ἐν τῷ Ὑπομνήματι ἐκλογῆς ὡς ἀρχιεπισκόπου Ἄνδρου τοῦ Μακαρίου χρονολογία «δεκεμβρίου 19» κακῶς ἀνεγνώσθη ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «σεπτεμβρίου 19».

Ὁ Μακάριος διετέλεσεν ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου μέχρι τοῦ ἔτους 1630, ὅτε καὶ οὗτος φαίνεται καθαιρούμενος, ἄγνωστον τίσι λόγοις. Διάδοχος δ' αὐτοῦ ἐγένετο ὁ Κύριλλος.

ΙΑ'

ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Καθαιρεθέντος τοῦ Μακαρίου κατὰ μάρτιον τοῦ 1630, τελευταίως ἤδη τῆς γ' πατριαρχίας Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως, προεχειρίσθη ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος τῇ 13 μαρτίου τοῦ 1630¹.

Ὁ Ἄνδρου Κύριλλος φέρεται ἐν τῷ ἔξῃς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1632 χρονολογουμένῳ ἀνεκδότῳ ἐγγράφῳ, ἀφορῶντι τὴν εἰς Φιλιτρά ἢ Φλιετρά τοῦ Κορθίου μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς :

† Ὁ Ἄνδρου Κύριλλος

1632. Ἔστωντας καὶ ὁ ἐν μοναχοῖς Μαρτιμιανὸς νὰ εἶχε πρότερον τὴν μετάνοιαν του εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναχράντου χρόνους 27 καὶ ἐπέκεινα καὶ μὴν ἀναπαύοντας ὁ λογισμὸς του ἵνα εὐρίσκειται εἰς τὴν μετάνοιαν του ἀνεχώρησεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ζωοδόχου Πηγὴν εἰς τὰ Φιλιτρά, κάμνοντας πολλοὺς κόπους καὶ ἐξοδιάζοντας ὅ,τι εἶχεν ἀνακαινίζοντας τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ κελλία, χωράφια καὶ ἀμπελῶνας καθὼς ὀρῶνται. Φοβηθεὶς δὲ δι' ἄορον ὄραν τοῦ θανάτου ἐμετρήθη ὡς ἀνθρώπος καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν προτέραν του μετάνοιαν καὶ ἀφιέρωσε τὸ αὐτὸ μοναστήριον εἰς τὴν μετάνοιαν του, καθὼς μόνος του τὸ ἀνεκαίνισεν μὲ τὴν συνδρομὴν φιλοθρήσκων χριστιανῶν, μὲ τοῦτο νὰ μνημονεῦεται πάντοτε ὁ ρηθεὶς Μαρτιμιανὸς καὶ οἱ ἐπιστάται τοῦ τοιοῦτου ἔργου. Εἶναι οὗτοι μισὲρ Χρυσῆς Ταπόντες, Νικολὸς Ζουριάρης, Γιαννάκης Τρίκης, Δημήτριος Μητρόπουλος. Τὰ χωράφια ὅπου ἀφιερῶνει εἶναι αὐτὰ τοῦ μοναστηρίου τὸ κλεῖσμα ὅπου εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν κοντὰ καθὼς ὑπάρχει χωράφι ὅπου ἔχει ἀγορὰ ἀπὸ Σταματέλου Κοντὸν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον· χωράφι ὅπου ἔχει ἀγορὰ ἀπὸ ἐπίσκοπον Μακάριον· ἕτερον χωράφι ὅπου ἔχει ἀγορὰ ἀπὸ Γεώργη Ξένον· τὸ περιβόλι καὶ ἀμπέλι εἰς τὸν ἅγιον Τρύφωνα, μέσα καὶ ἔξω χωράφι· ἕτερα ἀκόμη χωράφια εἰς πολλοὺς τόπους· γίδια μικρὰ μεγάλα 100 καὶ πρόβατα 23· ἀκόμη ἀμπέλι ὅπου ἔχει ἀπὸ τὸν Ραβδοκάνη, καὶ ἕτερον ἀμπέλι κοντὰ εἰς τὸ μετόχι· ζευγάρια βούδια 2 καὶ ἀγελάδες 7.

1. *Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου*, Ἀρχιερατικαὶ ἐναλλαγαὶ ἀπὸ Ἰουνίου 1616 ἄχρις ὀκτωβρίου τοῦ 1674. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, τ. Β', σ. 669. Περβλ. *Κ. Ν. Σάθα*, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τ. Γ', σ. 567.

Τὰ ἄνωθεν ἀφιερῶνω ἐγὼ ὁ Μαρτιμιανὸς μοναχὸς μετὰ τὴν συνοδείαν μου, τὸν Ἰωάσαφ καὶ λοιποὺς, εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Παναχράντου. ~~Μάρτυρες Νικολὸς Τελαγραμμιάτικας, Κωνσταντῆς Καβαλοῦρης, Νικολὸς Ταπόντες, Δημήτριος Καστέλας, Δημήτρις Καίρης, Νικολὸς Φολερόσι.~~

Μαρτιμιανὸς μοναχὸς στέργω
καθηγούμενος Γερμανὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί¹.

Φέρεται ὡσαύτως ὁ Κύριλλος ὑπογεγραμμένος ἐν ἔτει 1635, κατὰ μῆνα ἰανουάριον, ἐν ἐγγράφῳ ἀφορῶντι τὸ ἐν Ἀμολόχῳ καὶ παρὰ τὸ χωρίον Γίδες εὐρισκόμενον μοναστήριον τοῦ Παντοκράτορος, ὅπερ ἀδιόρθωτον καὶ εἰς τέλειον ἀφανισμὸν καὶ ἐρήμωσιν περιελθόν, «διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ κυβερνήτας ἀλλὰ μόνον ἀφανιστάς», ὑποβαλόντας τὸ μοναστήριον καὶ εἰς χρέος δυσβάστακτον, ἐκινδύνευε τέλος ἐν καταστροφῇ, ἐὰν δὲν ἐλαμβάνετο περὶ αὐτοῦ ταχεῖα καὶ ἀποτελεσματικὴ πρόνοια. Ὄθεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος περιήχθη κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑπαγάγῃ τὸ μοναστήριον τοῦτο «ὑπὸ τὴν θέλησιν καὶ διοίκησιν» τοῦ μοναστηρίου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἁγίας «ἧγουν τοῦ κατὰ καιρὸν ἡγουμένου εἰς αὐτὸ καὶ πατέρων, ἀναλαμβάνόντων, καθ' ἃ ἐκτίθεται ἐν τῷ προκειμένῳ ἐγγράφῳ, «τὴν καλλὴ ἐργεσίαν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ μοναστηρίου τούτου», ὅπερ ἐν τῷ μέλλοντι «θέλει εἶναι καὶ κραζέται μοναστήριον κοινόν μετὰ τὸ μοναστήριον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς... καὶ εἰς ἅπαντα χρόνον μετὰ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, καὶ πραγμάτων, κινητῶν, καὶ ἀκινήτων, εἰς μνημόσυνον τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ κυριόρων».

Ὁ Ἄνδρου Κύριλλος φέρεται ὡσαύτως ὑπογεγραμμένος καὶ κάτωθεν τοῦ ἐξῆς ἀνεκδότου ἐγγράφου, ἀφορῶντος τὴν ἰδίαν ἐν τῷ χωρίῳ Γίδες τοῦ Ἀμολόχου κειμένην μονὴν τοῦ Παντοκράτορος :

1634 ἐν μηνὶ μαίῳ 25

† Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δηλοποιεῖται τοῖς πᾶσιν, ὅτι ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομάχοις παπᾶ κύρ Γαβριηλ, υἱὸς τοῦ ποτὲ Λαζάρου Μπράϊλα, μετὰ τὸν ὀσιώτατον ἐν μοναχοῖς κύρ Θεοφάνην, καὶ ὡς ἴδιοι κτήτορες τοῦ μοναστηρίου τοῦ Παντοκράτορος τοῦ εὐρισκόμενου ἐν Γίδες τοῦ Ἀμολόχου ἀφιερῶνουσιν αὐτὸ ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς, νὰ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν πατέρων τοῦ τε ἡγουμένου καὶ προηγούμενου καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, καὶ νὰ ἔχωσιν ἐξουσίαν νὰ στέλλωσιν ἀδελφοὺς ὅποιους ὀρίζουν νὰ ἐπιτη-

1. Κώδικος τῆς ἱερᾶς μονῆς Παναχράντου σ. 91.

ροῦν καὶ νὰ διαφέντευουν ὡς γνήσιοι οἰκοκύριδες τοῦ ἄνωθεν μοναστηρίου καὶ ἀκόμη ὅτι μούλκια ὅπου νὶ εὐρίσκονται νὰ ἔχη τὸ ἄνωθεν μοναστήριον τοῦ Παντοκράτορος σκευόμενα καὶ περπατούμενα ὅλα ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸ νηοὶ τῆς Ἁνδρου, τόσο ψυχικὰ ὅσο καὶ ἀφιέρωσαι; ὅλα νὰ εἶνε ἀφιερωμένα καὶ αὐτεξούσια εἰς τὸ ἄνω μοναστήριον τῆς Ἁγίας καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς. Καὶ εἰς πίστωσιν τοῦ ἀληθοῦς ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν καὶ ἐβάλαμεν καὶ τοὺς κάτωθεν ἀξιοπίστους μάρτυρας:

† Ὁ Ἁνδρου Κύριλλος

Παραλείπονται αἱ ἀνορθογραφίαι.

Κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1638, ἐπὶ Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως τὸ πατριαρχεῦοντος ὁ πρόφην Μυρέων Ἱερεμίας ἐξελέγη μητροπολίτης Σμύρνης, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἐκπτώτου γενομένου Ἰακώβου, ὅτε ἀναφέρεται ὅτι συνυποψήφιοι ἐτέθησαν ὁ πρόφην Χίου Ἰγνάτιος καὶ ὁ πρόφην Ἁνδρου Κύριλλος. Καὶ ἡ μὲν εἰς Σμύρνην αὕτη ἀποκατάστασις τοῦ Ἱερεμίου φαίνεται ἀπρακτῆσασα, ἐπειδὴ ἐν τῷ συνοδικῷ συγκλήτῳ ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Παρθενίου τοῦ Α' ἐκδοθέντι κατ' ἀπρίλιον τοῦ 1640 ὑπὲρ τῆς ἐν Ἁνδρῳ μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἁγίας ἀνευρίσκομεν προσυπογεγραμμένους τὸν τε Σμύρνης Ἰακώβον καὶ τὸν Δρύστρας Ἀντώνιον¹, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι καὶ ὁ σημειούμενος ὡς πρόφην Ἁνδρου Κύριλλος παρητήθη μὲν πρὸς ὥραν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἁνδρου ἐλπίζων νὰ ἀναρρηθῇ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Σμύρνης, ἀλλὰ τούτου μὴ ἐπιτευχθέντος ἀνεκάλεσε τὴν ἑαυτοῦ παραίτησιν, διότι τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ τὸν αὐτὸν μῆνα λήγοντα εὐρίσκομεν τοῦτον συνυπογεγραμμένον ἐν παραίτησει τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν Σωφρονίου μετὰ τῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Τορνόβου, Ἀμασειάς, Χίου καὶ Σηλυβρίας. Φέρει δὲ ἡ παραίτησις αὕτη χρονολογίαν φεβρουαρίου 21 1638². Ἐξηκολούθει δ' ὁ Κύριλλος κατέχων τὸν ἀρχιεπισκοπὸν θρόνον τῆς Ἁνδρου μέχρι τοῦλάχιστον καὶ τοῦ ἔτους 1652, διότι ἐν κτηματικοῖς ἐγγράφοις τοῦ ἔτους τούτου φέρεται ἡ ὑπογραφή του³. Τὰ ἐγγράφα ταῦτα σφάζονται ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας, ἐν τοῖς πλείστοις δὲ τούτων ἡ ὑπογραφή τοῦ Κυρίλλου εἶνε ἐπιπεπασμένη διὰ πετάλων χρυσοῦς κόνεως.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1. *Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου*, Ἀρχιερατικαὶ ἐναλλαγαὶ ἀπὸ Ἰουνίου 1616 ἄχρις ὀκτωβρίου τοῦ 1674. «Ἐκκλησι. Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, τ. Β', σ. 669

2. *Δ. Γε. Καμπούρογλου*, Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων. τ. Β', σ. 155.

3. Βλ. καὶ «Νέον Κώδικα ἱερᾶς μονῆς Ἁγίου Νικολάου», σ. 41, καὶ ἐγγράφα ἀνέκδοτα παρ' ἐμοὶ ἀποκείμενα